

DANSKE ORLOGSSKIBES INSPEKTIONSTJENESTE VED GRØNLAND I FORRIGE ÅRHUNDREDE

Af kaptajn *Ingvard Olsen*

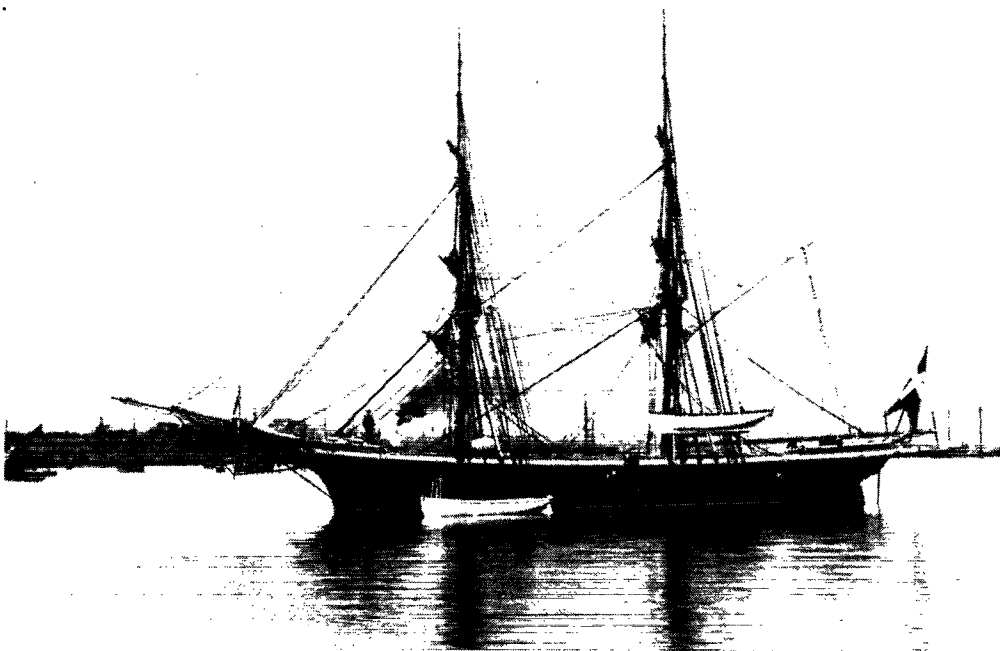
I 1859 udsendtes briggen »Ørnen« på et 5 måneders togt til Island, hvor et orlogsskibs nærværelse ansås for særdeles ønskelig for at holde orden på de fremmede fiskerfartøjer, der da i større mængder søgte op under øen, og da engelske og amerikanske hvalfangere på samme tid var begyndt at hjem søge den mellemgrønlandske vestkyst, besluttedes det at lade briggen foretage et krydstogt derop for at påse, at de gældende besejlingsbestemmelser overholdtes, og skride ind mod eventuelle overtrædelser.

Briggen, hvis chef var kaptajnløjtnant *H. E. L. Knudsen*, forlod Reykjavik den 21. juni, passerede efter en hård rejse over Atlanterhavet Kap Farvel et par uger senere og fik den 14. juli den grønlandske kyst i sigte ved Rifkol, hvorefter der styredes over Diskobugten mod Godhavn på det sydligste punkt af den lille halvø, der løber ud fra foden af Diskos høje bagland. På den yderste humpel af denne halvø fandtes dengang et af hvalkæbeben bygget udkigshus, fra hvilket man tidligere havde holdt fast udkig efter hvaler.

Bugten var fyldt med isfjelde, af hvilke navnlig et på 170 fod over vandet imponerede besætningen ved sin størrelse og sit pragtfulde udseende. Det beskrives som nærmest lignende en bjergfæstning med tårne og næsten lodrette sider, og fra dets top styrtede et vandfald ud i søen. Solens stråler faldt på fjeldet og alle regnbuens farver viste sig i vandfaldet.

Ved ankomsten til Godhavn var vinden imidlertid gået om i sydsydvest, omtrent den eneste vindretning, man ikke kunne sejle ind med her, men efter en del besvær lykkedes det ved at varpe sig frem at komme sikkert til ankers i havnen.

Kolonien var på dette tidspunkt beboet af omkring 120 grønlandere, blandt hvilke der kun fandtes få eskimoer, medens de øvrige var af mere eller mindre blandet herkomst; i hvalfangstens store tid droges en stor del af den indfødte befolkning til hvalfangerløgerne, hvor det danske mandskab giftede sig med grønlandske kvinder. Det havde iøvrigt langtfra vakt glæde, men nærmest angst, da det rygtedes, at der ville komme en dansk orlogsmænd til stedet, og det fortaltes, at kvinder og børn endog havde grædt, da briggen aftenen før sin ankomst lå uden for og skød efter lods. Frygten varede

Briggen »Ørnen« ca. 1889.

Handels- og Søfartsmuseet

imidlertid ikke længe. Nogle dage efter havde man skibet fuldt af grønlandere, der flittigt besøgte det under resten af opholdet, og navnlig - skriver premierløjtnant *C. A. Garde*, der som yngste officer deltog i togtet - »syntes damerne at sætte pris på vor gæstfrihed og vare os meget bevågne, hvilket vi desværre neppe forstode at vurdere tilstrækkelig; thi, skønt flere af dem endog vare smukke, faldt det vanskeligt at erindre, at disse skabninger i kamikker, anorakker og dertil de afskyelige sælskinds knæbenklæder virkelig vare kvindelige væsener«. Den mandlige befolkning kom ud til skibet i deres kajaker og udførte i disse allehånde kunster, og især var det en meget yndet aftenmotion at kaste til måls med lænsere - en slags harpun, der brugtes mod sælhunden.

Til gengæld havde briggen en nat - solen stod jo højt på himlen - skarpskydning med sine kanoner, hvilket interesserede grønlanderne meget, hvorimod skiveskydning med geværer langt fra virkede imponerende på dem, da briggens folk ikke skød godt, dog var de meget begejstrede for eksercitsen i land, og navnlig hornmusikken gjorde lykke.

Efter en uges ophold, under hvilket man havde flere smukke solskinsdage med indtil 16° celcius midt på dagen, men hjemsogetes af ondartede myggesværme, der var så slemme ved en del af besætningen, at nogle af folkene blev helt ukendelige og i flere

dage måtte opholde sig under dækket, forsøgtes det atter at komme til søs. Vinden i den snævre del af løbet var imidlertid stik imod, og »Ørnen« måtte vende om og slap først ud et par dage senere end påtænkt.

Fra Godhavn sattes kursen mod Holsteinsborg, som tiden og omstændighederne imidlertid forhindrede briggen i at anløbe, og efter 24 dages sejlads fra Godhavn ankrede skibet i Reykjaviks havn efter en vellykket rejse.

Man var kede af, at omstændighederne kun tillod, at man anløb een grønlandsk plads, og at der kun kunne bringes få videnskabelige resultater med hjem, hvilket dog måtte tilskrives den knappe tid og ikke mindst den omstændighed, at rejsen foretoges med et sejlskib, med hvilket enhver mulighed for at komme ind i isen så vidt gørligt måtte undgås.

På rejsen frem og tilbage mødte man kun een amerikansk hvalfangerbrig, men havde til gengæld foruden hvalerne, der jævnlig kom til syne, flittige besøg af fuglene, navnlig af tateratter, mallebukker og skræpen, og desuden taterattens uforsonlige fjende kjovent samt alker og suler og ikke at forglemme tejsen, den lille fugl med røde ben, hvis besøg man tog som et ubedrageligt tegn på, at man var i nærheden af land.

Briggen »Ørnen« var den første danske orlogsmand, der besøgte Grønland siden Christian den Sjettes tid, og en af de i Godhavn tilstedeværende hvalfangerkaptajner udtrykte sin store forbavselse over at træffe et dansk krigsskib på disse breddegrader.

Togtet havde for øvrigt trods sin kortvarighed den forønskede virkning, idet der herefter forløb en del år, uden at der fandtes anledning til at skride ind over for de fremmede fiskere ud for vestkysten, men opdagelsen af fiskebanker ud for den mellemgrønlandske kyst, skibsmaskineriets mere almindelige indførelse og de nautiske hjælpemidlers forbedring medførte efterhånden flere skibes tilstedeværelse ud for kolonierne.

Efter at amerikanerne siden 1866 i temmelig stort antal hver sommer var begyndt at søge op til de store hellefiskebanker ud for Holsteinsborg, hvorfra de hjembragte oplysninger om så stor fiskerigdom, at den amerikanske presse endog omtalte den mulighed, at den grønlandske hellefiskefangst ville komme til at kappes med sommerfiskeriet på de store Atlanterhavsbanker, begyndte der at indløbe klager fra kolonibestyrerne over de fremmede fiskeres adfærd, idet disse - stik imod det eksisterende forbud - drev et omfattende samkvem med de indfødte til skade for såvel den monopoliserede handel som for den grønlandske befolkning.

Som følge af disse forhold besluttede den danske regering i 1884 at udsende skrueskonnerten »Fylla« til Grønland, for at den kunne påse, »at de i de senere år i stigende grad til Davisstrødet søgende fiskere, navnlig af amerikansk nationalitet, ikke overtrådte de ved kongelige forordninger fastsatte bestemmelser for fremmedes samkvem med de indfødte og ikke utilbørligt benyttede de grønlandske havne«.

Det pålagdes skibschefen, kaptajn C. O. E. Normann, hvis han måtte træffe nogle af

disse skibe, enten i havn eller på fiskebankerne, at gøre førerne bekendte med det bestående forbud mod besejlingen af Grønlands vestkyst samt de straffebestemmelser, der, såfremt advarsler ikke måtte frugte, måtte ventes at blive taget i anvendelse. Ved siden af hovedformålet med togtet henledtes skibschefens opmærksomhed desuden på det ønskelige i, at der foretoges undersøgelser over dybde- og havtemperaturforholdene såvel i den sydlige opgang til Davisstrædet som under sejladsen mellem kolonierne og under ophold på fiskebankerne ud for disse, og at der ligeledes på de steder, hvor dybdeforholdene tillod det, foretoges undersøgelser af havbunden, dens flora og fauna. Det kan endvidere nævnes, at det på henstilling af kommissionen for ledelsen af geologiske undersøgelser i Grønland tillodes botanikerne, dr. *J. E. B. Warming* og cand. phil. *Th. Holm*, og kemikeren og krystallografen, dr. *H. F. A. Topsøe* samt maleren H. E. E. B. baron *Dirckinck-Holmfeld* at deltage i togtet.

»Fylla« afgik fra København den 27. maj 1884 og fra Reykjavik den 8. juni, men var på rejsen fra Island mod Grønland ikke begunstiget af vejret, der var yderst slet efter årstiden, og først den 27. juni kom skonnerten ind til Godthåb.

Efter 4 dages ophold her stod skonnerten atter til søs for at foretage en række dybhavsundersøgelser i opgangen til Davisstrædet, inden rejsen gik videre nordpå. Dette arbejde blev imidlertid umuliggjort dels af vejret, der endnu havde en fuldstændig vinteragtig karakter med stiv og frisk kuling med sne og sludbyger og temperatur omkring frysepunktet, dels ved at man 7-8 mil af land mødte storisen, der tvang skonnerten til at søge nordefter i stedet for vestud. Det lykkedes under disse omstændigheder kun at få besørget nogle lodskudslinier over de langs kysten beliggende fiskebanker, og af egentlige dybhavslodninger var det siden afgangenen fra Island kun lykkedes at tage 2, begge for indgående ud for Godthåb; af disse gav den ene 884 favne på mudderbund og den anden 803 på skæl og grus.

Da arbejdet i Davisstrædet således var umuliggjort af vejret, søgte »Fylla« ind til Sukkertoppen, i hvis havn der ankredes den 2. juli. Det lykkedes her at få stedet og dets omgivelser opmålt og derved fremskaffe materiale til et kort; det skal her bemærkes, at uagtet Sukkertoppen på det tidspunkt var en af de mest produktive kolonier og utvivlsomt den, der var lettest tilgængelig fra søen så godt som hele året, forelå der ikke noget brugbart kort over havnen og indsejlingen.

Under opholdet i Sukkertoppen benyttede man i øvrigt lejligheden til at stryge og efterse hele skonnertens forrejsning samt foretage en del skibsarbejder, og de med skibet fulgte videnskabsmænd foretog her ligesom i Godthåb og ved de andre kolonier, der senere blev besøgt, forskellige undersøgelser i omegnen.

Efter 4 dages ophold forlod »Fylla« Sukkertoppen for at forsøge at foretage dybhavsundersøgelser i Davisstrædet samt opsøge de amerikanske fiskere, som drev fangst på bankerne nord for kolonien, og af hvilke et par stykker i den seneste tid var set i nærheden

til ankers under kysten. Det lykkedes ikke at finde disse sidste, hvorimod man begunstiget af det gode vejr fik foretaget en del dybhavsundersøgelser mellem kysten og vestisen.

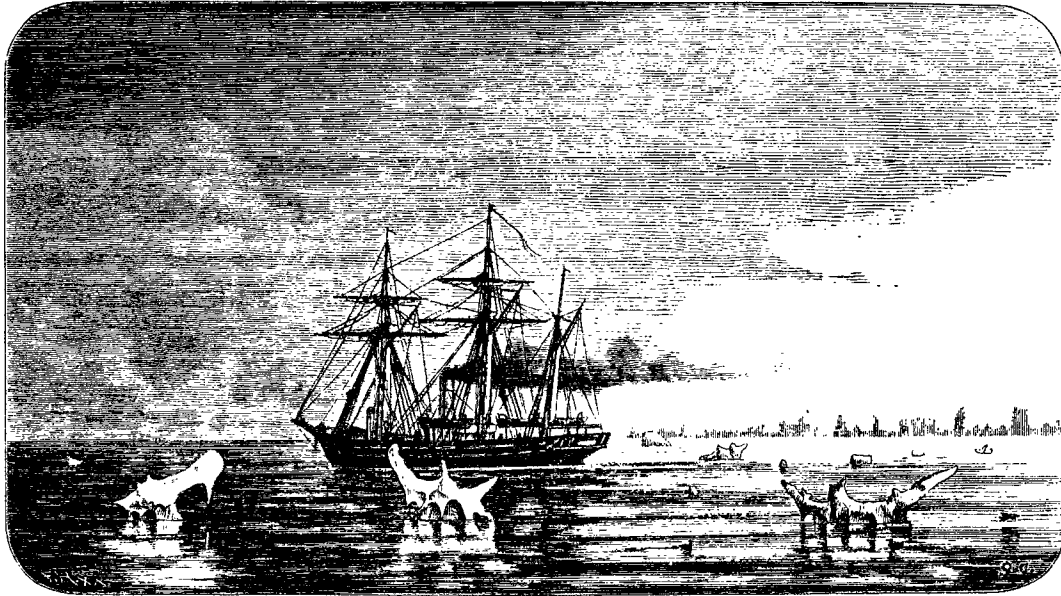
Et par dage senere gik »Fylla« ind til Holsteinsborg, hvorfra der efter ministeriets ordre blev anstillet undersøgelser for at finde nogle af de amerikanske fiskeres vandforsyning passende havne. Tre sådanne opmålte ved Nipisat, Umanarssuk og Syd Bay ved Isortoq og mentes alle, omend i forskellig grad, at opfylde de fordringer, som måtte stilles til sådanne steder, nemlig at ligge ved yderkysten og dog være godt dækkede, at være let tilgængelige, men samtidig fjernede fra beboede pladser, og endelig ved sig at have elvløb eller småsøer, fra hvilke vandfyldning kunne foretages uden alt for meget besvær.

Ved Holsteinsborg blev skonnerten »Sarah B. Putnam« af Beverley gjort bekendt med bestemmelserne angående fremmedes samkvem med de indfødte og pålagt fremtidig at holde sig samme efterrettelig. Efter førerens udsagn var dette år 7 amerikanske skibe på hellefiskefangst under Grønland på strækningen mellem Godthåb og den søndre del af Egedesminde distrikt, og for hans eget vedkommende havde fangsten været over forventning, idet han på et par uger havde fået saltet ikke mindre end 25.000 kg helleflynder.

Den 18. juli forlod »Fylla« Holsteinsborg, stod nordefter og ankom, efter undervejs at have taget en række lodskud, skrabninger og temperaturserier over de nordlige torskebanker samt over munden af Diskobugten, den påfølgende eftermiddag til Godhavn. Herfra foretoges bl. a. en ekspedition til det ved de Nordenskjöld'ske jernfund bekendt blevne Blaafjeld, og det lykkedes herfra takket være overordentlig gunstige vejrforhold at afhente den sidste her beroende jernsten og få den vel placeret i »Fylla«. Arbejdet, der udførtes af skonnertens besætning ledsaget af dr. Topsøe, var dog forbundet med en del besvær, da blokken lå tør ved højvande, og det var nødvendigt for at kunne få den om bord i et fartøj at transportere den en strækning over løse sten ud fra land. Det gik imidlertid godt, og efter at der var rejst en buk, firedes stenen ned i »Fylla«s dampbar-kasse og sejledes ind til skonnerten, der var blevet liggende i Godhavn.

Den 23. juli forlod skonnerten denne koloni og aflagde derefter besøg i Jakobshavn og Christianshåb, hvor ingen af grønlænderne nogensinde tidligere havde set hverken orlogsmænd eller dampskibe, af hvilken grund »Fylla«s tilsynekomst vakte et ikke ringe røre.

Herefter anløb skibet Egedesminde, hvorfra kursen en uges tid senere sattes sydpå til Holsteinsborg, og det lykkedes nu på og ved bankerne ud for denne koloni at støde på de 3 amerikanske fiskeskonnerter »M. H. Perkins« og »Herman Babson« af Glouchester og »Byron H« af Pubnico, der alle ved en om bord sendt officer blev gjort bekendt med besejlingsbestemmelserne; det samme var tilfældet med skonnerten »Herbert Rodgers« af Glouchester, som blev antruffet ved ankomsten til Holsteinsborg, ligesom den var i

Skrueskonnerten »Fylla«.

færd med at tiltræde hjemrejsen med fuld last. Den første halvdel af denne var fanget på Flemish Cap under New Foundland, den sidste halvdel eller ca. 5500 stk. helleflynder repræsenterende ca. 45.000 kg saltet fisk på en banke udfor Godthåbsfjorden i løbet af mindre end en måned. Skonnerten »M. H. Perkins«, der havde fisket samme sted, havde også været heldig, hvorimod »Herman Babson« og »Byron H« og 2 andre skonnerter ikke havde været så heldige og endnu 1. august ikke fået halv ladning.

I sin rapport om rejsens hidtidige forløb oplyser skibschefen, at der på flere af de anløbne havne er blevet foretaget opmålingsarbejder til komplettering af de eksisterende kort, der hovedsagelig skyldes premierløjtnant Hammer, og over hvis fortrinlighed kaptein Normann i øvrigt ikke kan udtale sig anerkendende nok. Det var også lykkedes at få en række lodskud på fiskebankerne og i Diskobugten. At man i den korte tid af 5 uger havde fået udrettet så meget og kunnet udstrække besejlingen til 7 pladser tilskreves det overordentlig gunstige vejr, man havde i juli i modsætning til juni, der kun bragte få rolige dage. I hele juli måned havde man ikke en eneste storm, og med undtagelse af 4-5 dages regn under det første ophold ved Holsteinsborg havde det hele tiden været tørt, smukt og roligt vejr, kun afbrudt af enkelte dages tåge, og sundhedstilstanden om bord havde været udmærket.

På vejen til Holsteinsborg havde »Fylla« omtrent ud for Rifkol mødt Handelens brig »Peru«, der havde haft en rejse fra København på ikke mindre end 80 dage. I øvrigt havde besejlingen af kolonierne dette år ikke været særlig heldig, og ved flere af dem,

bl. a. Godhavn og Egedesminde, herskede der under »Fylla«s ophold ligefrem mangel på adskillige nødvendighedsartikler som følge af, at de dertil bestemte skibe, der havde forladt København omkring midten af maj, endnu ikke i de sidste dage af juli var nået frem.

Da »Fylla«s chef under det sidste ophold ved Holsteinsborg kom under vejr med, at 3 af de fartøjer, som tidligere var blevet overhalede, havde handlet i modstrid med de dem meddelte besejlingsbestemmelser, idet de ikke alene, efter at skonnerten var afsejlet, havde tilladt deres mandskab at have samkvem med grønlænderne, men også havde ladet disse sidste komme om bord i skibene, ja endog forhyret nogle under fiskeriet, anså kaptajn Normann det, selv om han ikke havde udtrykkelig ordre dertil, under sådanne forhold for sin pligt for at hævde flagets ære og værdighed og vise de fremmede skippere, at den danske regering ikke agtede at finde sig i sådanne overtrædelser, at opsøge skibene, dels for at indgyde grønlænderne respekt for deres øvrighed, dels for at vise de fremmede, at det var alvor med forbudet mod samkvem med de indfødte. Han bestyrkedes yderligere i denne beslutning ved at erfare, at de amerikanske besætningers optræden i land under deres ophold ved kolonien havde været truende over for dennes danske funktionærer, ligesom de havde forsøgt at ophidse grønlænderne til modstand mod regeringens bestemmelser ved at fortælle dem, at de var frie folk, der havde lov til samkvem med hvem, de ville, og at amerikanerne havde ligeså megen ret til at handle med dem som danskerne.

Skonnerten stod herefter til søs om eftermiddagen den 6. august og var så heldig samme aften at få 2 af fiskeskonnerterne i sigte på bankerne noget syd for Holsteinsborg. Begge fartøjer var under sejl og søgte for en let brise sydefter, hvorfor det tog nogen tid at indhente dem, men ved midnatstid lykkedes det dog at komme dem på prajehold og erfare, at det var de tidligere advarede »Byron H« og »Herman Babson«. De beordredes begge til at dreje til vinden, hvilken ordre straks blev efterkommet af den førstnævnte, der sejlede under engelsk flag, medens den sidste lod, som den ikke forstod signalet, og først adlød den givne ordre, efter at »Fylla« havde affyret et løst skud.

»Fylla«s næstkommanderende sendtes derefter om bord i skibene for at kræve de ombordværende grønlændere udleverede og meddele førerne, at såfremt yderligere overtrædelser af de bestående forbud fandt sted, ville dette medføre skibenes beslaglæggelse. Grønlænderne blev taget med tilbage til Holsteinsborg, hvor de blev afleverede til kolonibestyreren, af hvem de dog blev frigivet, efter at det var dem tilkendegivet, at de ville blive straffede, hvis de atter lod sig forhyre med fremmede skibe uden tilladelse.

Samme dag tiltrådte »Fylla« hjemrejsen, men måtte efter i Davisstrædets smalleste del at have udholdt en 7 dages voldsom søndenstorm, der drev skibet nordefter og tærede stærkt på dets kulbeholdning, da det for at holde skibet til vinden var nødvendigt at have maskinen i gang, gå ind til Sukkertoppen for at komplettere sine beholdninger.

Rejsen fra Sukkertoppen til Island var temmelig stormende, men i øvrigt meget heldig, idet det ca. 325 sømil lange stræk tilbagelagdes på mindre end 9 døgn; i hele Davisstrædet løb skonnerten væk for en storm af nord, og også efter passagen af Kap Farvel havdes gunstig vind. Det havde også været påtænkt, at skonnerten på hjemrejsen, såfremt det kunne gøres uden fare for at komme i bekneb af isen, skulle følge iskanten fra Kap Farvel nordpå langs østkysten, dels for at samle oplysninger om isens optræden, dels for at anstille målinger af havtemperaturen, men denne tanke måtte opgives som følge af vejrforholdene.

Hvad angår de ovenfor fremdragne forhold vedrørende de fremmedes samkvem med de indfødte kan i øvrigt nævnes, at amerikanerne flere steder havde fået så stor indflydelse på grønlænderne, at disse med stor uvilje havde set på »Fylla«s tilstedeværelse, og til belysning af, hvorledes et sådant samkvem formede sig, tjener følgende uddrag af en rapport, som premierløjtnant *I. A. D. Jensen*, der samme år, som »Fylla« var heroppe, foretog opmålinger på kysten, skrev om dette forhold:

»Når en fremmed fisker kommer til havnen, er hele kolonien i bevægelse, hvem der kan stormer om bord, og sålænge skibet bliver der, er det overfyldt med grønlændere, der får så meget at spise, som de lyster, og gaver uddeles til dem alle. Hver aften er der dans og lystighed i land, og ingen grønlænder tænker i denne tid på fangst eller anden alvorlig beskæftigelse«.

Hertil kom, at disciplinen i de amerikanske fiskeskibe i reglen kun var middelmådig - skipperen havde kun myndighed over sine folk, sålænge de var om bord - så man kan forstå, hvor nødvendigt det var for den danske stat at sende et orlogsskib derop for at yde kolonibestyrerne den politimæssige støtte, som de ellers ganske manglede, og 2 år efter var »Fylla« atter på Grønland.

Skibet, der i mellemtiden havde ændret betegnelse til krydser, var denne gang under kommando af kaptajn T. Bræm, og i togtet deltog prins Valdemar, som da var premierløjtnant.

»Fylla« ankom til Godthåb den 17. juni 1886 og foretog herfra et kryds til Sukkertoppen, Upernavik, Prøven, Godhavn og Holsteinsborg.

Ved ankomsten til sidstnævnte koloni erfarede krydserens chef, at både føreren af den amerikanske fiskeskonnert »*Herbert M. Rogers*« af Gloucester og nogle af dennes mandskab havde været i land og haft samkvem med grønlændere. Skonnerten havde desuden opløst et parti fisk i Ulkebugten tæt ved kolonien, og føreren havde, da han nogle dage senere kom tilbage, af koloniens bestyrer fået pålæg om hurtigst muligt at tage sine sager om bord igen, da de ellers ville blive konfiskerede. Han havde også lovet at gøre dette, men da han ikke desto mindre gik til søs uden at efterkomme pålægget, lagde »Fylla«s chef, da krydseren atter var kommet tilbage til kolonien, beslag på de ilandbragte varer - ca. 4500 kg saltet torsk. Skibsføreren vendte senere tilbage til kolo-

nien efter krydserens afgang herfra, men forlod den igen uden at omtale eller protestere mod den stedfundne konfiskation, og den 19. august tiltrådte »Fylla« fra Frederikshåb sin hjemrejse.

På grundlag af dette og de foregående års erfaringer med hensyn til inspektionstjeneren udtalte indenrigsministeriet, under hvilket de grønlandske sager som bekendt den gang sorterede, over for marineministeriet, at man måtte anse det for særdeles magtpåliggende, at der indtil videre årligt udsendtes et dansk orlogsskib til Grønland, idet man i modsat fald måtte befrygte, at den gode indflydelse, som orlogsskibets nærværelse ved kolonierne havde haft ved at styrke de danske myndigheders autoritet såvel over for de fremmede som over for den indfødte befolkning, ikke ville kunne bevares.

Man slog endvidere særlig til lyd for udsendelse af et orlogsskib i 1887 under hensyn til, at de lokale myndigheder ville blive uheldigt stillede, såfremt amerikanerne, hvis orlogsskibet udeblev, eventuelt ville tage repressalier for den stedfundne konfiskation af det parti fisk, som af den fornævnte skonnert var oplagt i land.

Marineministeriet erklærede sig villig til også dette år at udsende et krigsskib, men da »Fylla« tiltrængte en hovedreparation og derfor ikke kunne komme tidligt nok af sted, blev det denne gang krydseren »Diana« under kommando af kaptajn *G. H. N. Dreyer*.

»Diana« forlod Reykjavik den 28. juni og fik på oprejsen temmelig hårdt vejr, hvorunder den en tid måtte ligge underdrejet for et 2-rebet storegaffelsejl og maskinen langt-somt gående, men den 5. juli passeredes Kap Farvel i en afstand af 25 sømil. Fire dage senere om morgenen var det tæt tåge, men da man mente at være på banken ud for Godthåb holdtes gående her til henad middag, da det klarede noget op, hvorpå der holdtes indefter, og hen under aften fortøjedes i skibshavnen.

Krydseren forlod Godthåb den 16. juli om morgenen og nåede samme aften ind til Sukkertoppen, hvor der foretoges nogle oplodninger, inden »Diana« satte kursen på Holsteinsborg, hvortil man ankom 6 dage senere efter at have været temmelig besværet af tåge, og efter at have fyldt kul og vand tiltrådtes hjemrejsen til Island. Under sejladsen måtte krydseren arbejde sig frem mod en vedholdende sydlig kuling og dønning, og først efter 5 dages forløb kunne kursen sættes ostsydøst. Henad aften sattes sejl, og et døgn senere passeredes Kap Farvel i en stiv sydsydøstlig kuling og vedholdende tåge.

»Diana«s chef oplyser i sin rapport, at der dette år hverken har været hørt eller set det mindste til amerikanske fiskere, men at der ved Holsteinsborg havde været en engelsk hvalfanger inde for at fylde vand, og at dens besætnings adfærd havde givet anledning til klage.

I 1899 var det atter »Fylla«, som var i Vestgrønland, dette år med kaptajn *C. F. Wandel* som chef.

Skibet forlod Dyrefjord på Island den 30. juni i smukt og stille vejr, der imidlertid hurtigt forandrede sig til det modsatte, således at krydseren først den 6. juli passerede isen

Skrueskonnerten »Diana« – bygget 1863, ophugget 1904.

Handels- og Søfartsmuseet

søndenfor Kap Farvel. Fire dage senere var krydseren nået op under landet ved Godthåb, men måtte her dreje til på grund af tåge og nordvestlig storm og først efter et døgn forløb lykkedes det at nå ind.

Krydseren forlod Godthåb efter et 5 dages ophold og holdt til søs for at foretage zoologiske dybhavsundersøgelser, hvorpå der ankredes ved Sukkertoppen. Herfra foretoges med skibets dampbarkasse en inspektionstur ind i en nærliggende fjord, idet der var opstået et rygte om, at en amerikansk fisker var søgt herind, hvilket dog viste sig ikke at være tilfældet.

Den 21. juli forlod »Fylla« Sukkertoppen og stod vesterud for på en linie i denne retning at foretage dybhavsundersøgelser, men den blev heri stoppet af vestisen i en afstand af 18 mil af land, hvorefter kursen sattes på Holsteinsborg, som nåedes et par dage senere.

Tre dage efter holdt krydseren igen vesterud for at foretage undersøgelser, men blev i samme afstand som tidligere atter stoppet af isen. »Fylla« satte derpå kurs nordøst i og afsøgte Store Hellefiskebanke, hvor man traf storisen allerede i en afstand af 12 mil af land. Da man den 28. juli var nået så nordligt, at det kunne overses, at der ingen fiskere var på banken, og tiden nu var så langt fremme, at et påtænkt anløb af en nordligere koloni måtte opgives, styredes på Sukkertoppen, hvorfra hjemrejsen tiltrådtes nogle dage senere.

Lige så lidt som ved Godthåb havde der ved Sukkertoppen eller Holsteinsborg dette år vist sig amerikanske fiskere, hvilket tilskreves, at disse i større antal end sædvanligt var søgt til Island. »Fylla« fik således ikke på dette togt lejlighed til at optræde over for fremmede fiskere, men til gengæld gjorde den stor gavn, navnlig i Holsteinsborg, ved at yde lægehjælp.

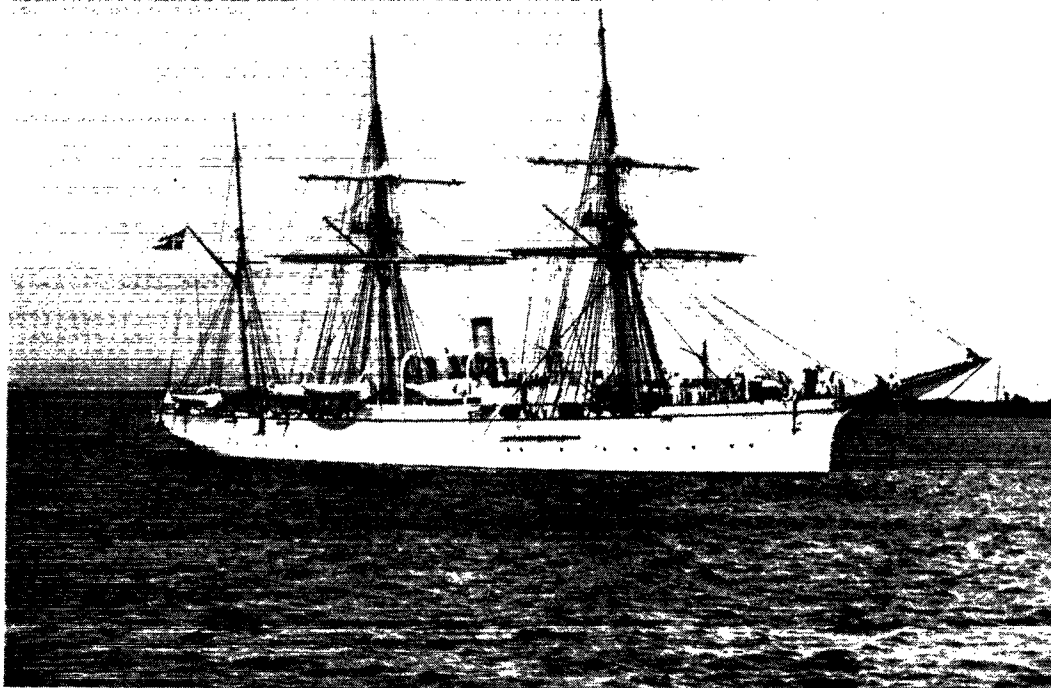
I 1895 udsendtes krydseren »Ingolf«, for hvilken Wandel, der nu var blevet kommandør, også var chef, til farvandene omkring Island og Grønland for at foretage hydrografiske undersøgelser og opmålinger, og det pålagdes ham i forbindelse med ekspeditionens videnskabelige opgave under opholdet ved Grønland at bistå de lokale myndigheder og føre tilsyn med overholdelsen af de gældende anordninger om fremmedes besejling af de grønlandske farvande og om deres samkvem med landets beboere.

Krydseren afgik fra Reykjavik den 15. juni og ankom efter en heldig rejse en halv snes dage senere til Godthåb. Herfra stod den 4 dage efter, og fra den 2. juli forsøgte det at anløbe Sukkertoppen, men da kuling og vedvarende tyk tåge forhindrede dette, sattes kursen mod Holsteinsborg.

Kolonibestyreren her havde fået meddelelse om, at der ved Nipisat og Itivdleg af amerikanske fiskere var sket oplægning af varer og gods, og anmodede om krydserens assistance til tingenes fjernelse. Da det ikke var muligt at skaffe lods, der kunne tage krydseren ind gennem skærgården ved Itivdleg, beordredes en af skibets officerer til med krydserens dampbarkasse at undersøge forholdene. Dampbarkassen ankom til havnen ved Nipisat, hvor det var tilladt fremmede at fylde vand, og fandt her en del fiskekar og -tønder m. m., som alt blev sønderslået og brændt.

Medens dette arbejde stod på, kom 3 kajakmænd fra en over for liggende teltlejr og fortalte, at der også fandtes et amerikansk depot på den ved havnens sydende liggende ø Narssaq, hvorefter man også tog herover. Depotet var omhyggeligt overdækket med et næsten nyt storsejl og bestod af 14 tomme og 1 med sæltran halvfylt tønde samt en kasse med forskellige grønlandske sager - kamikker, morgensko, livbælter, handsker, huer, muffer, ederfugleskind og forskellige småting af udskåret ben. Hele depotet, som grønlænderne oplyste var udlagt af en kaptajn ved navn Rasmus Madsen, blev overhældt med trannen og derpå stukket i brand.

Hen på eftermiddagen nåedes havnen ved Itivdleg, hvor der på en lille ø Sutukujok, der var særdeles egnet som landingssted, fandtes et depot bestående af 28 nye træfade fyldte med salt, 1 træfad med saltet laks, 2 træfade med optændingsbrænde samt nogle brædder og tomme tønder, alt overdækket med et sejl. Tønderne rullede ned til vandet, hvor saltet styrtedes i søen, og af de ituhuggede tønder dannedes et bål, på hvilket også laksene og sejlet blev kastet. Det oplystes senere, at depotet var oplagt af fiskeskonnerten »Carry W. Babson«, der trods advarsler havde gjort det samme år efter år. Han havde også samme år haft sine folk i land, men havde omgående adlydt udliggerens påbud om

Skrueskonnerten »Ingolf« 1898.

Handels- og Søfartsmuseet

atter at gå om bord, ligesom både han og 2 andre kaptajner, der havde været inde for at købe anmagsætter til madding, efter et kort ophold havde forladt stedet uden nogen uorden efter at have fået at vide, at sådan madding ikke fandtes på stedet.

Efter et kort ophold ved Sukkertoppen ankom krydseren den 19. juli til Godthåb, som den atter forlod en ugestid senere for at tiltræde tilbagerejsen til Island.

Ekspeditionen havde hele sommeren gennemgående haft slette vejrforhold at kæmpe med, men ikke destomindre betragtedes togtets videnskabelige udbytte som tilfredsstillende.

De her nævnte ret hyppige besøg af danske orlogsskibe ved Grønland i forrige århundrede gjorde deres virkning, idet det var lykkedes at sætte en stopper for de fremmede fiskeres nedbrydende indflydelse på grønlænderne og give de danske i Grønland den opmuntring og støtte, som de trængte til.

Fra 1896 var man så godt som fritaget for fremmede skibes besøg i grønlandske farvande, i hvert tilfælde ved bopladserne, og først i 1912 blev det nødvendigt at lade en dansk orlogsmænd vise sig ved Grønland.